

ITEM Reflectie: Advies Bestuurlijke werkgroep grensbelemmeringen

‘Niet aanpassen, maar afwijken’

Universiteit Maastricht

ITEM Reflectie: Advies Bestuurlijke werkgroep grensbelemmeringen

'Niet aanpassen, maar afwijken'

Het *Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM* is de spil van wetenschappelijk onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende samenwerking en mobiliteit.

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL).

Gemeente Maastricht

Maastricht University

Zuyd Hogeschool ZU YD

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

Op 20 oktober 2020 werd het rapport '[Niet aanpassen, maar afwijken](#)' van de bestuurlijke werkgroep grensbelemmeringen opgeleverd, hetgeen even later met de Kamerbrief '[Voortgang Grensoverschrijdende Samenwerking](#)' in december 2020 is gepubliceerd. De Bestuurlijke werkgroep is in 2019 door de Vlaamse en Nederlandse regeringen gevraagd een aanpak voor grensbelemmeringen, die het gevolg zijn van verschillen in wet- en regelgeving, te ontwikkelen. Concrete aanleiding hiertoe was de fusie van de havens in Terneuzen en Gent tot het grensoverschrijdende North Sea Port. Aan de basis van de bestuurlijke werkgroep lag de in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Provincie Zeeland door ITEM uitgevoerde [inventarisatie van de grensoverschrijdende knelpunten voor North Sea Port](#). Grensbelemmeringen kunnen het gevolg zijn van verschillen in regelgeving en procedures tussen beide kanten van de grens, hetgeen zich op vrijwel elk terrein kan voordoen. Daarbij is een zekere paradox aanwezig: grensbelemmeringen nemen toe danwel worden meer kenbaar, naar mate de grensoverschrijdende interacties en vervlechting toeneemt.

Op de Vlaams-Nederlandse top in Middelburg te november 2018 is afgesproken een gezamenlijke aanpak in gang te zetten.¹ Het wegnemen van grensbelemmeringen vormt een gezamenlijke prioriteit in politieke agenda's², zoals verklaard in de verscheidene gezamenlijke verklaringen met de recentste in april 2022.³ Het wegnemen van grensbelemmeringen is van groot belang om te voorkomen dat economische en maatschappelijke activiteiten, die in grensregio's veelal grensoverschrijdend zijn, worden belemmerd en tot gevolg kunnen hebben dat grensregio's tot perifere gebieden verworden. Daarnaast zorgt het voor het realiseren van welvaartswinsten en synergie-effecten.

Over de vraag hoe een gezamenlijke aanpak gerealiseerd kan worden, heeft de bestuurlijke werkgroep zich gebogen. Daarbij zijn aanbevelingen gedaan ten aanzien van de instrumenten en de governance (proces en organisatie). In dit stuk licht het expertisecentrum ITEM een aantal kernelementen van het rapporten uit en wordt hierop gereflecteerd.

De methodiek: niet aanpassen, maar afwijken

Grensbelemmeringen zijn er in allerlei soorten en varianten. De bestuurlijke werkgroep constateert dan ook eerst dat geen eenduidige aanpak of oplossing bestaat. "*De gangbare methode bij de aanpak van deze verschillen is om te komen tot aanpassing, uniformering of integratie (verordeningen) van wet- en regelgeving tussen de lidstaten, dan wel om de geldende regelgeving ondanks verschillen gelijkwaardig te verklaren (Cassis de Dijon).*", aldus de bestuurlijke werkgroep.⁴ Echter, waar harmonisatie adequaat is voor verschillen die de nationale economie in zijn geheel of het grensoverschrijdende verkeer significant raken, zal de politieke bereidheid en de geschiktheid van harmonisatie verminderen bij meer regionale grensoverschrijdende problematieken. In dat geval past gericht en specifiek afwijken van de bestaande regels als

¹ Kamerstukken II 2020-2021, 32851, nr. 53

² Zie in dit kader ook het Nederlandse Regeerakkoord: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst>. Pag. 47: Het kabinet maakt werk van het wegnemen van belemmeringen die mensen ervaren in de grensregio's. Samen met Duitse en Belgische overheden, met name de deelstaten Noordrijn-Westfalen, Nedersaksen en Vlaanderen, worden de belangrijkste knelpunten op het terrein van infrastructuur en sociale zaken en werkgelegenheid aangepakt.

³ "We zetten ons dan ook in om grensbelemmeringen weg te nemen of nieuwe te voorkomen." <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/diplomatieke-verklaringen/2022/04/19/thalassa-top-slotverklaring>

⁴ Bestuurlijke werkgroep, p. 10

effectievere en proportionele oplossing. Deze diversiteit maakt dat per grensbelemmering tijd en expertise dient te worden geïnvesteerd om de best passende oplossing te vinden.

De gedachte van gericht afwijken is niet geheel nieuw. In 2018 kwam de Europese Commissie met een voorstel voor een Verordening betreffende een mechanisme om juridische en administratieve belemmeringen in een grensoverschrijdende context weg te ruimen (het zogenoemde 'European Cross-Border Mechanism'; ECBM⁵). Over het ECBM heeft ITEM in 2019 een [Grenseffectendossier](#) opgemaakt. Het ECBM beoogt het mogelijk te maken om gericht per 'project' administratieve en juridische knelpunten op te lossen door de wettelijke bepalingen van één lidstaat als toepasselijk aan te wijzen. Het voorstel is echter niet positief ontvangen door zowel de Vlaamse als de Nederlandse regeringen en wordt door de Raad in de verdere behandeling ook geblokkeerd. Het grootste kritiekpunt van de Raad is de proportionaliteit van het voorstel. Op de vraag in hoeverre het voorstel gunstig zou kunnen zijn bij het wegnemen van de grensbelemmeringen in grensregio's richt het [b-solutions initiatief](#). In het b-solutions initiatief worden middels jaarlijkse oproepen grensbelemmeringen verzameld, die vervolgens door experts worden geanalyseerd.⁶ In de analyse vormt een vast onderdeel de theoretische beoordeling of het ECBM van toegevoegde waarde zou zijn, indien aangenomen, bij het oplossen van de grensbelemmering.

Reeds bieden de instrumenten van de Benelux Unie enkele mogelijkheden in het kader van 'afwijken', met name de mogelijkheid om per Beschikking bindende en direct werkende besluiten te maken over de uitvoering van een Verdrag. Relevante beschikkingen, die de bestuurlijke werkgroep ook benoemd, zijn bijvoorbeeld M(2009)8 & M(2014)1 die het mogelijk maken dat ambulances grensoverschrijdend kunnen worden ingezet en afwijken ten aanzien van de nationale regels omtrent zwaailicht en sirene en kwalificaties van ambulancepersoneel. Een ander voorbeeld is de Albertknoop, waarbij M(2017)15 alleen voor dit grensoverschrijdende bedrijventerrein de beperking van geluidshinder reguleert. Voor een beschikking geldt wel dat hieraan een kaderovereenkomst dan wel verdrag ten grondslag moet liggen dat de bevoegdheid aan de Benelux Comité van Ministers geeft om nadere uitwerking te geven via beschikkingen.

Dit zijn oplossingen onder de methodiek 'niet aanpassen, maar afwijken' waar de bestuurlijke werkgroep op doelt. Het onderschrijft ook de conclusie van de bestuurlijke werkgroep dat deze methodiek met name perspectief biedt waar het particuliere activiteiten betreft die moeten voldoen aan publieke regels en eisen. Het lijkt minder geschikt als het om publieke of bestuurlijke diensten gaat, ook als die niet in openbare dienst worden verricht (bijv. gezondheidszorg). De methodiek lijkt verder te vereisen dat een accuraat overkoepelend juridisch of bestuurlijk kader bestaat dat in de mogelijkheid van 'afwijken' voorziet.

De methodiek komt ook met een werkwijze. Het gaat dan in de eerste plaats erom dat iedere grensbelemmering helder en concreet moet worden beschreven. Wat is exact het probleem en om welke regels gaat het? Ook moet de impact duidelijk zijn, een impactanalyse moet laten zien wie betrokken is en hoe omvangrijk het effect is. Aan de oplossingskant moet geïnventariseerd zijn welke partijen daarin van belang zijn en of er instrumenten voor handen zijn. Tot slot moet de proportionaliteit (baten versus kosten) zijn beoordeeld. Een schematische aanpak als stappenplan, ontleend aan het rapport, is in de bijlage weergegeven.

⁵ COM/2018/373 final - 2018/0198

⁶ In de afgelopen jaren heeft ITEM tevens verschillende casussen geanalyseerd, zoals meest recent over [grensoverschrijdende stages](#), [thuiswerkende grensarbeiders](#), [grensoverschrijdende gezondheidszorg](#), [competenties trampersoneel](#) en de [enclaves in Baarle](#).

Het 'mechanisme': multilevel governance

Dit proces noodzaakt ook een vaststaande en functionele structuur. Zo ook het andere onderzochte 'spoor' naast de algemene wettelijke verschillen: de (afwijkende) procedures, besluitvormingen en afwegingskaders bij grensoverschrijdende projecten. Het gaat dan om een goede verbinding tussen decentraal en centraal niveau⁷, waarbij decentrale overheden en autoriteiten in de grensregio de grensbelemmeringen concretiseren, analyseren en prioriteren. Desalniettemin is inhoudelijke betrokkenheid van het nationale of centrale niveau essentieel om bij te staan en de problematiek op te lossen.

Hiervoor is een eigen organisatie nodig, waarbij gebruikgemaakt kan worden van de bestaande structuren als de Vlaams-Nederlandse top en de betrokkenheid van de verschillende overheden hierin. Het ontbreekt echter aan een coherent systeem met slagkracht, waarbij knelpunten ook daadwerkelijk op tafel komen bij de beleidsverantwoordelijke overheden en vakdepartementen en vice versa. Daartoe zijn de aanbevelingen:

Een '**verbindingsschakel**'-met-gezag tussen regionale of lokale grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren en centrale (vak)departementen om belemmeringen te agenderen en oplossingen bespreekbaar te maken. Regionale of lokale overheden en structuren dienen verantwoordelijk te zijn voor het schiften en concretiseren van knelpunten. Een verbindingsschakel als de bestuurlijke werkgroep, waarin betrokken besturen/overheden participeren kan de brug naar de nationale vakdepartementen leggen. Relevante grensbelemmeringen kunnen hierin worden geagendeerd.

Een **professioneel secretariaat** met voldoende mankracht en middelen voor de identificatie van belemmeringen, de analyse van mogelijke oplossingen en het leggen van contact met departementen of overheden die beleidsverantwoordelijk zijn ten behoeve van oplossingsrichtingen. Het secretariaat moet als spil het arbeidsintensieve en vaak specialistische werk verrichten om de governancestructuur met voldoende inhoud te voeden. Het is de partner voor de verschillende stakeholders om in de verschillende stappen van het proces van inhoud te voorzien en in het schakelmechanisme mee te werken. Het gaat daarbij derhalve om de drie kernwaarden waarnaar het expertisecentrum ITEM tevens streeft: kennis – verbinden – samenwerken.

Een **mechanisme** in te stellen voor voortgangsbewaking, voor opschaling in geval van impasse of voor beslissing bij doorhakken van 'knopen' en de ambtelijke bevoegdheid om 'dossiers' zo nodig naar een hoger niveau te tillen.

- Regelmatig ambtelijk bestuurlijk grensoverleg waarin de grensregio's, de Vlaamse overheid, de rijksoverheid als de federale overheid op hoog ambtelijk niveau zijn vertegenwoordigd ten behoeve van het selecteren van dossiers, de voortgang te bespreken en impasses en 'knopen' te identificeren (de bestuurlijke werkgroep)
- Ten minste eenmaal per jaar een politiek-bestuurlijk overleg tussen de bewindsleden, verantwoordelijk voor grensoverschrijdende samenwerking ter bevestiging van de keuze van 'dossiers' en grensoverschrijdende agenda vast te stellen

⁷ Zie ook in dit kader eerdere berichtgevingen van ITEM als: <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/blog/2021/10/grensbewoner-centraal-en-grensbestuurder-meer-positie>

- Aandacht tijdens Vlaams-Nederlandse top eens in de twee jaar voor de voortgang en resultaten.

Bovenstaande vereist voor een effectieve opschaling dat er bereidheid is om grensknelpunten op te lossen.

Samenhang: Grensbelemmeringen en Grenseffecten

De bestuurlijke werkgroep adviseert verder om ook bij de totstandkoming van nieuwe wet- en regelgeving waar mogelijk rekening te houden met de gevolgen in grensregio's. Per 2020 kent Nederland de verplichte kwaliteitseis [Grenseffecten](#) binnen het Integraal Afwegingskader (IAK). Dit houdt in dat bij voornemens voor nieuw of wijzigingen in beleid en wet- en regelgeving rekening moet worden gehouden met grenseffecten. Ter ondersteuning hiervan heeft het expertisecentrum ITEM in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties een Leidraad Grenseffecten opgesteld. Daarmee wordt de door ITEM ontwikkelde grenseffectenmethodiek praktisch bruikbaar gemaakt voor de beleidsmakers en wetgevingsjuristen in Den Haag.

Grenseffecten en Grensbelemmeringen kennen in zekere zin ook een belangrijke gelijkenis in methodiek en proces. Ook voor Grenseffecten dient het contact tussen de centrale en decentrale overheden goed ingeregeld te zijn en is ondersteuning op inhoud vanuit een expertisecentrum als ITEM gewenst. Een stroomschema van Grenseffecten, zoals beschreven in de Leidraad, is opgenomen als bijlage.

Tot slot, Grenseffecten en Grensbelemmeringen zijn in die zin ook nauw verweven met elkaar onder het motto 'beter voorkomen dan genezen'. Een adequate toepassing van Grenseffecten aan de voorkant (*ex ante*) voorkomt wellicht de casuïstiek aan Grensbelemmeringen achteraf (*ex post*).

Benelux Unie, Verdrag van Aken versus Norden: Nordic Freedom of Movement Council

De Benelux Unie en diens mogelijkheden worden terecht uitgelicht in het rapport. In verschillende rapporten van ITEM wordt hier eveneens op ingegaan.⁸ Desalniettemin is het ook relevant om kritisch de leemten te adresseren en te leren van andere structuren en instrumenten, zoals het Verdrag van Aken tussen Frankrijk en Duitsland en de Noordse samenwerking.

Benelux Unie

In 2008 is het Benelux-Verdrag vernieuwd, waarmee de Benelux Unie werd opgericht. De belangrijkste doelstellingen van de samenwerking betreft de voortzetting en verdere ontwikkeling van de economische unie, met inbegrip van de doelstellingen onder het vorige verdrag⁹, en duurzame ontwikkeling en samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken.¹⁰ Daartoe bestaan vier juridische instrumenten die het Comité van Ministers ter beschikking staan:

⁸ Zie bijvoorbeeld [Statuut voor Limburg](#), [Inventarisatie North Sea Port](#), [Grenseffectendossier ECBM](#) en de verschillende b-solution cases.

⁹ Dit zijn het vrije verkeer van personen, goederen, kapitaal en diensten en de Unie omvat ook de coördinatie van het economische, financiële en sociale beleid; en een gemeenschappelijke handelspolitiek met andere landen.

¹⁰ Artikel 2(2) van het Benelux Verdrag.

1. Beschikking: hiermee kan uitvoering worden gegeven aan bepalingen van het Benelux-Verdrag. Deze zijn bindend voor de lidstaten. Het is daarbij dus wel van belang dat er een Verdrag aan ten grondslag ligt, dat nadere uitvoering aan het Comité toebedeelt;
2. Overeenkomst: juridisch bindende afspraken tussen de drie lidstaten en moeten worden geïmplementeerd in nationale wetgeving;
3. Aanbevelingen: aanbeveling ten behoeve van de werking van de Benelux. Deze hebben geen juridisch bindend effect, maar is meer een overeenkomst en morele verplichting om nationale wetgeving in overeenstemming te brengen;
4. Richtlijnen: bindende richtlijnen aan de Benelux Raad en het Secretariaat-generaal.

Specifiek ten aanzien van grensoverschrijdende samenwerking biedt het Benelux-Verdrag inzake grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking een basis om samenwerking te faciliteren en formaliseren. Hierbij kunnen projectpartners zelf bepalen welke juridische vorm hun samenwerking moet aannemen, het gaat dan om:

- De Benelux-groepering voor territoriale samenwerking (BGTS; een juridische grensoverschrijdende entiteit);
- Het gemeenschappelijk orgaan;
- De administratieve afspraak.

Voor alle juridische instrumenten geldt, dat deze alleen van toepassing zijn over de beleidsterreinen waarin de Benelux Unie competentie heeft verkregen door de Verdragspartners. Het principe dat de veel aangehaalde Beschikking als instrument zijn juridische basis in een overkoepelend Verdrag moet vinden onderschrijft dit. Daarmee is de toepasbaarheid van het instrument Beschikking beperkt qua domeinen en beleidsterreinen. Interessant zou in dit kader zijn of een overkoepelende overeenkomst of verdrag kan worden overeengekomen dat de juridische mogelijkheid biedt om in breder kader te kunnen afwijken.

Een ander aspect, dat niet zozeer wordt benoemd, is de mogelijkheid van de Benelux Unie als multilateraal platform voor afstemming en oplossing van grensbelemmeringen. In de verschillende instituties en werkgroepen van de Benelux Unie treffen de lidstaten elkaar reeds op regelmatige basis. Een aanbeveling zou zijn om nader uit te zoeken hoe de beoogde governancestructuur verweven kan worden met die van de Benelux Unie. Daarbij kan het Benelux-Secretariaat Generaal een belangrijke rol spelen in het meedenken over oplossingsrichtingen binnen de mogelijkheden van de Benelux Unie en het agenderen hiervan. Een bijkomend aspect is mogelijkheid om via de Benelux Unie, en diens samenwerking met Duitsland, het systeem uit te rollen naar alle landsgrenzen van Nederland.¹¹ Om effectief met alle grensbelemmeringen om te kunnen gaan dient een uiteindelijke koppeling van het systeem naar Duitse kant ook mogelijk zijn. Met o.a. bestaande structuren als de Grenslandconferentie dient bekeken te worden hoe deze zich tot elkaar kunnen verhouden.

Verdrag van Aken

Ten aanzien van juridische instrumenten en structuren middels een overkoepelend verdrag kan het Verdrag van Aken¹² als voorbeeld worden genoemd. Het Verdrag van Aken kent in hoofdstuk vier specifieke bepalingen ten aanzien van grensregio's en grensoverschrijdende samenwerking. Daarbij codificeert het het ten eerste de politieke verklaring dat grensoverschrijdende

¹¹ In het Duitse coalitieakkoord wordt gestreefd naar betere grensoverschrijdende samenwerking ten behoeve van grensregio's. Daarbij wordt expliciet gesproken van uitzonderingsmogelijkheden – zogenoemde 'Experimentierklauseln'.

¹² <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/germany/france-and-germany/franco-german-treaty-of-aachen/>

samenwerking en het wegnemen van grensobstakels een belangrijk onderwerp is, waartoe de twee regeringen zich committeren (artikel 13, lid 1). Als instrument bepaalt het tweede lid dat lokale en regionale autoriteiten voldoende bevoegdheden en middelen krijgen, en indien onvoldoende faciliteert de verdragsbepaling dat lidstaten aanpassingen dan wel *afwijkingen* kunnen introduceren. Het Verdrag voorziet dus zo in een juridische basis om te kunnen afwijken. Het Verdrag stelt tot slot een commissie in werking, bestaande uit stakeholders als nationale, regionale en lokale autoriteiten, parlementsleden en eurodistricten. Het comité dient prioriteitprojecten te identificeren, ontwikkelingen in grensregio's te monitoren, voorstellen te doen aan de regeringen en de impact van nieuwe regelgeving op grensregio's te analyseren (artikel 14).

Noordse samenwerking

Ten aanzien van de governance kan veel geleerd worden van de Nordic Council, eveneens een langdurige grensoverschrijdende samenwerking tussen Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen, Zweden, de Faeröer eilanden, Groenland en Åland.¹³ Centraal in deze samenwerking zijn de Noordse Raad van Ministers en de Noordse Raad. Een vergelijking en diepere studie naar 'best practices' tussen de Noordse samenwerking en de Benelux Unie is zeer waardevol. Voor meer informatie over de verschillende aspecten, zie bijvoorbeeld het ITEM-rapport '[Statuut voor Limburg](#)'.

Een zeer relevant onderdeel van de Noordse samenwerking is de [Freedom of Movement Council \(Gränhinderrådet; FMC\)](#), dat onder de Noordse Raad van Ministers valt. Eind juni 2022 organiseerde ITEM een werkbezoek met de Provincie Zeeland, Benelux-Secretariaat Generaal en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de FMC om te leren en uit te wisselen over het oplossen en wegnemen van grensobstakels. De FMC is in 2014 opgericht op gezamenlijk initiatief en bestaat uit 10 leden. Hierbij wordt elk land en autonome regio door één lid vertegenwoordigd. Deze leden zijn politiek verkozen, maar onafhankelijk. Ze dienen een adequate politieke, professionele en bestuurlijke achtergrond te hebben, met goede netwerken in de nationale overheden. Naast de nationale vertegenwoordigers, zijn de secretaris-generaal van de Noordse Raad van Ministers en een vertegenwoordiger van de Noordse Raad lid. De kerntaken van de FMC zijn (1) huidige grensobstakels wegnemen, (2) nieuwe grensobstakels voorkomen en (3) het bevorderen en verbeteren van informatie. De FMC identificeert, analyseert, prioriteert grensobstakels en stelt oplossingsrichtingen voor. Hiervoor is een jaarcyclus, waarbij de FMC jaarlijks aanvangt met een kick-off en daarbij een agenda opstelt voor het jaar gelet op de bestaande en nieuw geprioriteerde obstakels alsook gelet op de prioriteiten onder de Nordic Council of Ministers en actualiteiten. De FMC vergadert drie tot vier keer per jaar, of indien noodzakelijk. Hierbij heeft de FMC politieke steun en bereidheid met een mandaat¹⁴ en het uitdrukkelijke voornemen om 'de meest duurzame en geïntegreerde regio van de wereld te worden'.

Cruciaal zijn hierbij het Secretariaat en de Free Movement Database¹⁵. Tezamen bestaat een vaststaand mechanisme om grensbelemmeringen weg te nemen. Het Secretariaat ondersteunt de FMC en coördineert het werk, organiseert de vergaderingen. Het Secretariaat is tevens inhoudelijk verantwoordelijk voor de Free Movement Database, waarin grensobstakels worden opgenomen, geanalyseerd, geprioriteerd en gemonitord. Het proces van een grensobstakel en de Database zijn sterk uitgewerkt. Regionale en lokale partners, zoals met name de grensinformatiepunten en regionale comités, zijn verantwoordelijk om grensobstakels te melden. Het secretariaat beoordeelt

¹³ Norden.org

¹⁴ Recentelijk vernieuwd voor periode 2022-2024: <https://www.norden.org/en/node/69412>

¹⁵ Te raadplegen via <https://www.norden.org/en/border-database>

de grensobstakels op verscheidene aspecten en indien geschikt wordt het grensobstakel als zodanig aangemeld en verder geanalyseerd. Hiervoor kan het secretariaat indien nodig de nationale autoriteiten raadplegen of een studie aanvragen. Het geanalyseerde obstakel komt vervolgens in de Database. Prioritering gebeurt door de FMC, dat ook een belangrijke rol speelt in de agendering bij de nationale overheden.

Jaarlijks wordt een rapport over grensobstakels opgemaakt, ten behoeve van de vergadering van de Noordse Raad. Hoewel het oplossen van belemmeringen vrijwillig van aard is, vindt er wel monitoring plaats. Dit kan ook inhouden dat een grensobstakel als 'onoplosbaar' wordt geacht. In de derde bijlage wordt de governance-structuur door middel van een figuur uitgebeeld.

Hoe vooruit: verbinden en versterken

Het advies van de bestuurlijke werkgroep geeft belangrijke adviezen om effectiever grensbelemmeringen te kunnen oplossen. Het belang hiervan wordt eveneens onderschreven, nu het niet alleen het regionale maar ook het nationale belang dient. Immers, een ongehinderde samenleving aan en over de grens zorgt voor meer welvaart en welzijn en stimuleert de leefbaarheid in die regio's. Het is dan ook noodzaak om te investeren in een goede grensoverschrijdende structuur, dat niet ad-hoc maar duurzaam kan bestaan. De ervaringen uit de Noordse samenwerking onderschrijven dit.

Voor de vraag hoe, zijn tevens inzichten te winnen uit onder andere de Noordse samenwerking en het Verdrag van Aken. Enkele belangrijke elementen zijn immers al voorhanden in de Nederlands-Vlaamse samenwerking. Zo bestaan inderdaad lokale, regionale grensoverschrijdende governance-structuren en grensinformatiepunten die knelpunten kunnen identificeren en aandragen. De Rijksheren / Commissarissen van de Koning zijn reeds actief in het prioriteren van thematieken en op ministerieel niveau bestaat in Nederland de politieke verantwoordelijkheid reeds onder de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

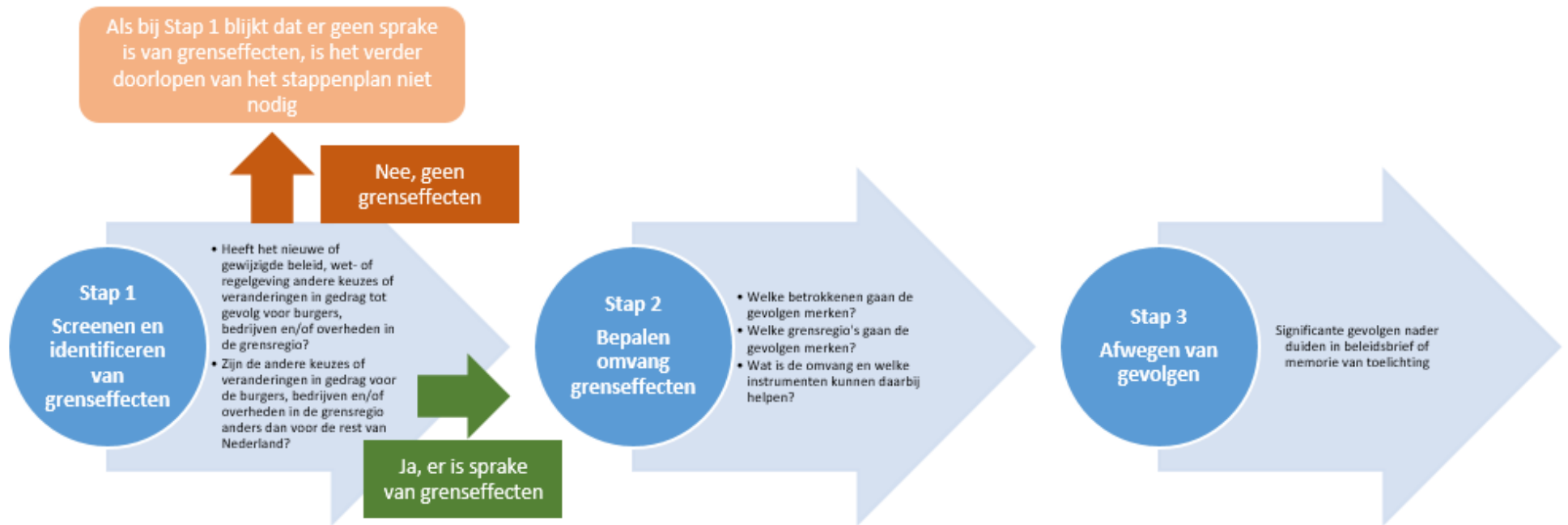
Met ondersteuning, grensanalyses en identificatie, zoals het FMC-secretariaat en het beoogde Frans-Duitse comité, bestaat reeds veel ervaring binnen het expertisecentrum ITEM. Het expertisecentrum ITEM heeft ook het Cross-Border Portal ontwikkeld, dat ten doel staat om de actuele en relevante informatie voor grensoverschrijdende samenwerking en grensbelemmeringen te presenteren. Tot slot, voor het voorgestelde ambtelijk bestuurlijke grensoverleg kan in belangrijke mate geleerd worden van de FMC. Deze ervaringen onderschrijven de aanbevelingen van de bestuurlijke werkgroep dat de leden onafhankelijk dienen te zijn, maar deskundig en ervaren in de bestuurlijke en politieke omgeving, en over adequate netwerken in de politieke hoofdsteden beschikken om als 'schakel' te kunnen functioneren.

Inderdaad, de verschillende ingrediënten zijn in zekere mate voorhanden. Het is nu echter zaak deze met elkaar structureel te verbinden en te versterken. Daarbij zijn ook investeringen nodig om de structuur duurzaam te kunnen realiseren. Met de ITEM Jaarcyclus, ITEM Cross-border Portal en de expertise van het ITEM kernteam, draagt ITEM graag bij aan deze verduurzaming. In deze verduurzaming is, zoals de bestuurlijke werkgroep concludeert en ook de aanvang van de Noordse FMC en het Verdrag van Aken doen blijken, een gezamenlijke verklaring door beide regeringen nodig dat er politieke wil is om grensbelemmeringen terug te dringen.

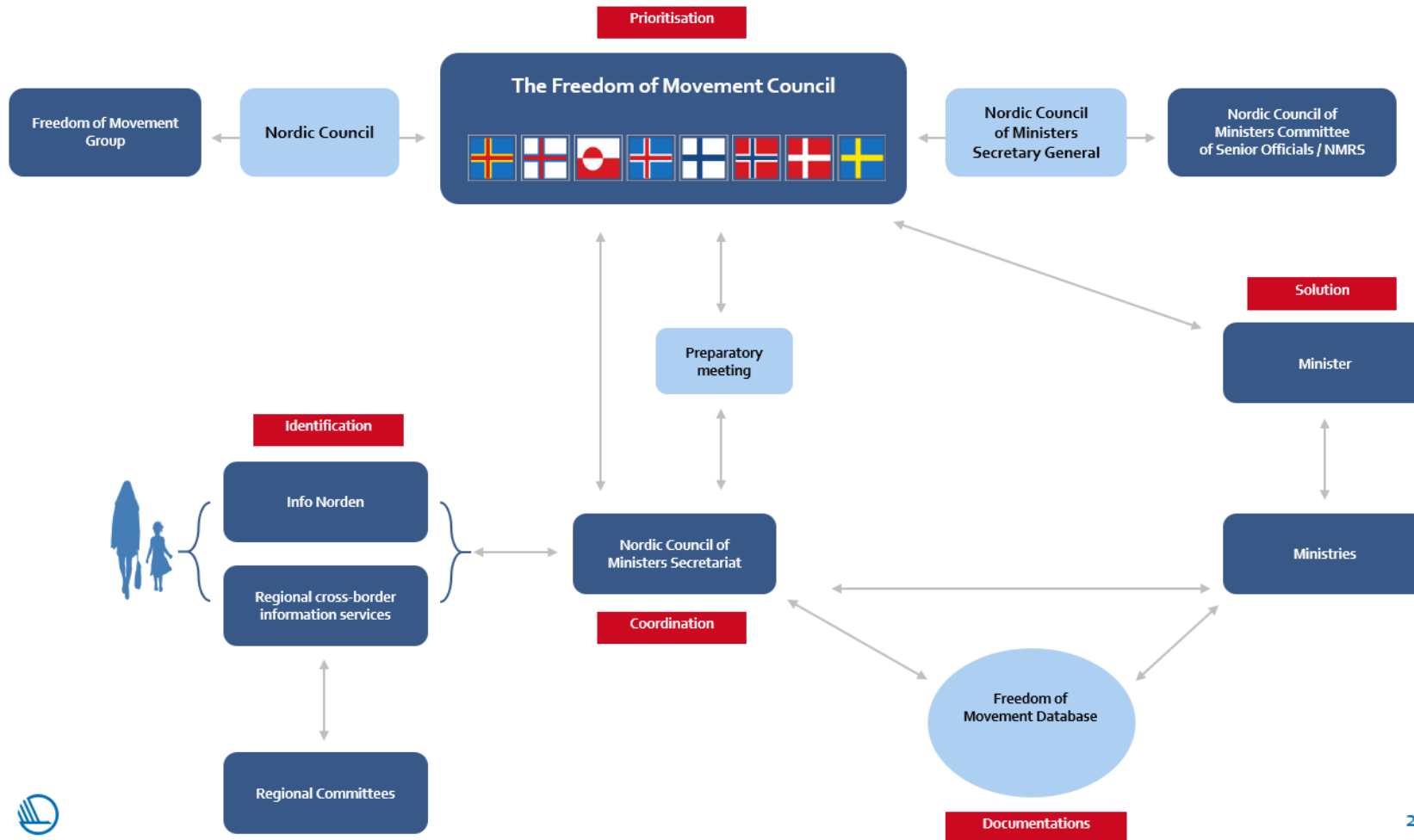
Bijlage 1: Stappenplan methodiek 'niet aanpassen, maar afwijken'

Bijlage 2: Stroomschema Grenseffecten

Bijlage 3: Governance-structuur Freedom of Movement Council - ontleend aan presentatie door Petri Suopanki

Gemeente Maastricht

Maastricht University

Zuyd Hogeschool ZU YD

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL)..

Institute for Transnational and Euregional
cross border cooperation and Mobility / ITEM

Postadres:

P.O. Box 616, 6200 MD Maastricht, The Netherlands

Bezoekersadres:

Kapoenstraat 2, 6211 KW Maastricht, The Netherlands

T: 0031 (0) 43 388 32 33

E: item@maastrichtuniversity.nl

www.twitter.com/ITEM_UM

ITEM Cross-Border Portal:

itemcrossborderportal.maastrichtuniversity.nl

www.maastrichtuniversity.nl/item